

Vyšehrad

Arthur Rimbaud Cestou bez konce



Arthur Rimbaud

Cestou

bez konce

VYŠEHRA D

**PŘELOŽIL
GUSTAV
FRANCL**

Translation, Epilogue
© PhDr. Gustav Franci, 2008

ISBN 978-80-7021-930-0

*To pro nás, srdce mé, jsou svátky krvavé,
spáleniny a křik a vraždy bez konce
a vzlyky bezmocné a hněv, jenž srdce rve,
a také Severák, jenž zbytků ujme se.*

*A naše pomsta? Nic!... Však chtěli bychom přec
se jednou odměnit. Kéž skončí vaše dny
boháči, princové, právo i dějiny!
To je náš dluh! Jen krev a oheň nakonec!*

*Do války, k násilí, jen pomstě pojďme vstříc
má duše! Bez bázně kousejme! A pryč s vámi
republiky a císařství! Se vším jen pryč,
žijme bez zástupů, regimentů a zbraní.*

*Kdo rozehrál ten běs ohnivých létavic,
jenž zničil nás i ty, jež bratry svými zveme?
K nám, lide bláhový, bojujme za vše cenné!
Těm vlnám ohnivým přec nepomůže nic!*

*Evropo, Asie, Ameriko, zmizte!
Města i venkov jsou pod mstícím nápořem
obsazené! A my zdrceni budem jistě.
Vybuchnou vulkány! Oceán zničí zem!*

*Přátelé! Srdce mé je jisté, že jsme bratři!
Kupředu! Kupředu! K neznámým končinám.
Nešťastný chvěje se nad zemí, která patří
se mnou stále víc vám! Však země mizí nám!*

Nevadí: já tu jsem a vždycky budu!

*Ó zámky dávných let,
chyb máme bezpočet.*

Ó zámky dávných let!

*Hle, smysl kouzla mého:
štěstí je pro každého.*

*A ať je vyzpíváš
jak galský kohout náš.*

*Teď bude po starosti,
život se strastí zproští.*

*Duše i tělo mé
má v moci kouzelné.*

*Mým slovům rozumíte?
Jsou létavice hbité!*

Ó zámky dávných let!

*Pokud nůž nebude smět
zničiti, co mozem zve se,
onu šedivě bílou směs,
která nic nepovznese,*

*(ach, člověk sám měl by přec
zničit svůj nos, rty i uši,
své břicho a nakonec
i nohy s vším, jak se sluší!)*

*Ne! pokud se nestane,
že na hlavu ostří nože,
že na temno světlo dne,
že na oheň vody moře*

*nedopadne, dítě mé,
věř, co říkám ti tu krátce:
poctivcem se nestane
zločinec, podvodník, zrádce*

*a mor bude řídit dál
jak ta kočka z Horských strání.
Ve smrti však všem bych dal
s modlitbou i požehnání.*

I.

*Voda tak čirá, že slz dětských budí zdání
 či záře sluneční, patřící pouze ženě.
 S lilií bělostnou v zástavě uložené,
 pode zdí statečně se jedna panna brání.*

*Rej andělů. – Ó ne! Spíš zlatá řeka je tu,
 jejíž trvalý proud jí způsobuje hoře.
 Nebesa blankytná jí slouží jako lože
 a záštitou má stín, jak hory tak i glejtu.*

II.

*Na vlhkých dlaždicích květiny vybuchují.
 Vybledlý nábytek, podušky uchystané.
 Zelené vrby jsou róby, na kterých stane
 ptačí sbor, toužící získat svobodu svoji.*

*Žlutá jsou louis d'or, žlutá jak víčko teplé
 plné slz – ó ženo, tvá věrnost manželčina! –
 Nejednou zrcadla jsou žárlivostí vinna
 před nebem šedivým na růže nerozkvetlé.*

III.

*Ta paní hrdě jde tím širým lučným světem,
kde plody práce jsou vždy viditelné. Svírá
jak slunečník, tak květ. Vede ji slepá víra.
Děti si čtou v zeleni rozkvetlé létem*

*v své knize barevné, zatímco On, běda,
jak v houfu andělů po cestě poztrácí se
a zmizí v daleku. A ona zatím tiše
odchází zklamaná, bez citu, chladná, bledá.*

IV.

*Paže mladičkových trav, tak čisté a tak husté!
Dubnová luna na svatém loži. A štěstí
pobřežních zpěváků, když srpnová noc věští,
že voda opustí špínu krajiny pusté.*

*Jak ona naříká tam pod hradbami! Vrby
jsou na okraji řek jediným štěstím pro ni.
A potom hladina, nad níž se trávy kloní
i bagr prastarý, hloubící věčné vrty.*

V.

*Ty temné oči vod jsou nad mé chabé síly,
ó člune nehybný! Ruce mám krátké. Ani
květ jediný. Ani žluť, jež tě jindy raní.
Ani přátelská modř šed' vody neposílí.*

*Ach, křídla starých vrb sypou prach břehu svému!
A růže rákosu jsou dávno otrhány.
Můj člun se nehýbá. A kotevními lany
nеспoután, bude plout – ke břehu bahnitému?*

„Jean-Arthur Rimbaud, narozený 29. září 1854 v Charleville a zesnulý v Marseilli 10. listopadu 1891, prolétl mezi šestnáctým a sedmnáctým rokem svého věku francouzskou literaturou jako meteor, který navždy svým letem poznamenal všechnu poezii.“ (Claude Edmonde Magny).

Tento básník vstupoval do literatury s několika dary. Předně byl nesmírně citlivý a inteligentní (už jako student psal latinské verše), ctižádostivý, rozhodný a neústupný, sebevědomý a jistý si svou pravdou. Pravdou básnickou. Ta spočívala v revolučním přesvědčení o zcela novém poslání básníka, který už nesmí být jen opisovačem skutečnosti a levným utěšitelem, ale tvůrcem, který vytváří novou skutečnost, jež otevře jak autorovi tak čtenáři nové obzory. A Rimbaud chtěl být básníkem „vidoucím“, jasnozřivým, který realitu nepopisuje, ale evokuje složitou a někdy i strastiplnou cestou rozrušování všech básnickových smyslů.

V jednom ze svých dopisů říká: „Žiji teď co nejzhýraleji. Proč? Chci být básníkem a pracuji k tomu, abych se stal vidoucím. Jde o to, dojít k neznámému rozrušením všech smyslů. Je to veliké utrpení, ale je nutno být silným, být rozeným básníkem a já jsem poznal, že jsem básník.“

Básník si ovšem uvědomuje, že k tomuto cíli nemůže dojít tradičním způsobem, to jest prostřednictvím běžného výrazového materiálu a běžného konvenčního přístupu k dané tematicce. Hledá novou řeč, která nebude popisovat, ale která dá čtenáři bezprostředně realitu prociťit, ohmatat a vnímat. Rimbaud v jednom ze svých vyznání říká: „Zapisoval jsem ticha, noci, zaznamenával jsem nevyslovitelné, zachycoval jsem závratí.“

Je pochopitelné, že pro tuto náročnou a neobvyklou cestu nenalézal básník ve své době pochopení. Nespokojen byl i s tím, že tyto básnické cíle se ve své náročné rovině neshodovaly s jeho touhou po oslovení širokých čtenářských vrstev, že jeho poezie nebyla schopna plnit jeho sociální aspirace, mířící proti současnému měšťáckému světu. A tak ve svých osmnácti letech rezignuje.

Vyznává se: „Pokusil jsem se vynalézt nové květy, nové hvězdy, nová těla, nové řeči. Domníval jsem se, že nabývám nadpřirozené moci. Nuže dobrá. Musím pochovat svou obraznost a své vzpomínky. Je pohřbena krásná sláva umělce a vypravěče.“

Podle jeho názoru mu zbývá jedině: „Najít si nějakou jinou úlohu a přijmout drsnou skutečnost.“ Takto se rozhodne v roce 1873, kdy se z básníka stane obchodník, který už nikdy do konce života neprojeví ani minimální zájem o poezii. Tulák Rimbaud, jímž vždy byl, rozšiřuje jako obchodník cesty do Orientu, kde prodává kožešiny, zlato, kávu, slonovou kost a dokonce i zbraně. Tehdy velmi náročné cestování Rimbauda postupně ničí. Přicházejí nemoci a nakonec i rakovinový nádor na noze, kterou mu posléze v Marseilli amputují.

A v Marseilli také Rimbaud v listopadu 1891 umírá. Tehdy netuší, že jednoho dne vstane jako Fénix ze svých básnických popelů a stane se nejvýznamnějším obroditelem francouzské i světové poezie.

(gf)

O B S A H

<i>Pocit</i>	/ 7
<i>Ofélie</i>	/ 8
<i>Tartuffův trest</i>	/ 11
<i>Venuše anadyomenská</i>	/ 12
<i>U muziky</i>	/ 13
<i>První večírek</i>	/ 15
<i>Pohotová Nina</i>	/ 17
<i>Vyjevenci</i>	/ 23
<i>Román</i>	/ 25
<i>Zimní sen</i>	/ 27
<i>Caesarova zuřivost</i>	/ 28
<i>Spáček v údolí</i>	/ 29
<i>Zlo</i>	/ 30
<i>Zelená hospoda</i>	/ 31
<i>Potvůrka</i>	/ 32
<i>Almara</i>	/ 33
<i>Mé bohémství</i>	/ 34
<i>Celníci</i>	/ 35
<i>Havraní</i>	/ 36
<i>Sedící</i>	/ 37
<i>Večerní modlitba</i>	/ 40
<i>Ztracená srdce</i>	/ 41
<i>Hledačky vší</i>	/ 42
<i>Ruce Jeanne-Marie</i>	/ 43
<i>Mým milenkám</i>	/ 47

<i>Sedmiletí básníci</i>	/ 50
<i>Chudáci v kostele</i>	/ 53
<i>Milosrdné sestry</i>	/ 55
<i>Opilá loď</i>	/ 57
<i>Samohlásky</i>	/ 62
<i>Čtyřverší</i>	/ 63
<i>Faunova hlava</i>	/ 64
<i>Slza</i>	/ 65
<i>Řeka u Cassis</i>	/ 66
<i>Dobré ranní zamýšlení</i>	/ 67
<i>Májové korouhve</i>	/ 68
<i>Píseň o nejvyšší metě</i>	/ 70
<i>Věčnost</i>	/ 72
<i>Zlatý věk</i>	/ 74
<i>Mladá domácnost</i>	/ 76
<i>Je milována?</i>	/ 78
<i>Slavnosti hladu</i>	/ 79
<i>Jako kněz</i>	/ 81
<i>To pro nás, srdce mé</i>	/ 82
<i>Štěstí</i>	/ 84
<i>Hanba</i>	/ 85
<i>Paměť</i>	/ 86
<i>Rimbaudova cesta</i>	/ 89

EDICE
verse
SVAZEK
(25)

Arthur Rimbaud
Cestou bez konce

Z francouzských originálů vybral, přeložil
a doslov napsal Gustav Franci
Vazba a grafická úprava Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2008 jako svou 803. publikaci
Vydání ve Vyšehradu první. AA 1,23. Stran 96
Redigovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Marie Válková
Vytiskla tiskárna Centa
Doporučená cena 148 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7021-930-0